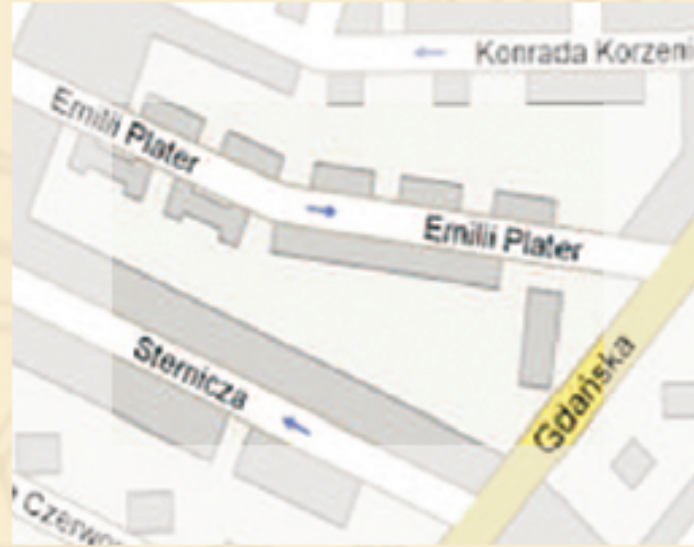

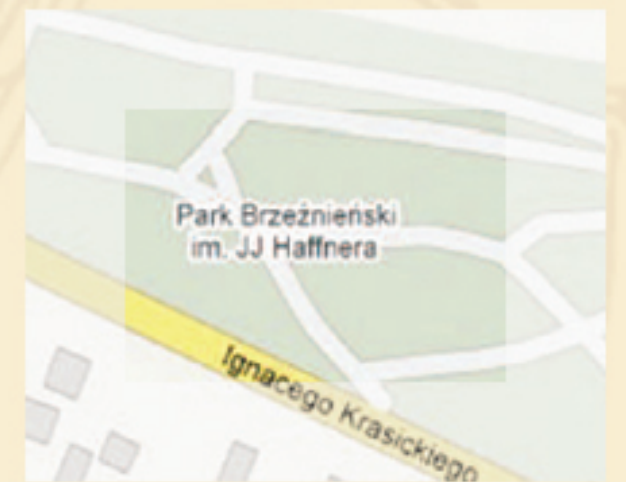

GDAŃSKIE MINIATURY - BRZEŻNO

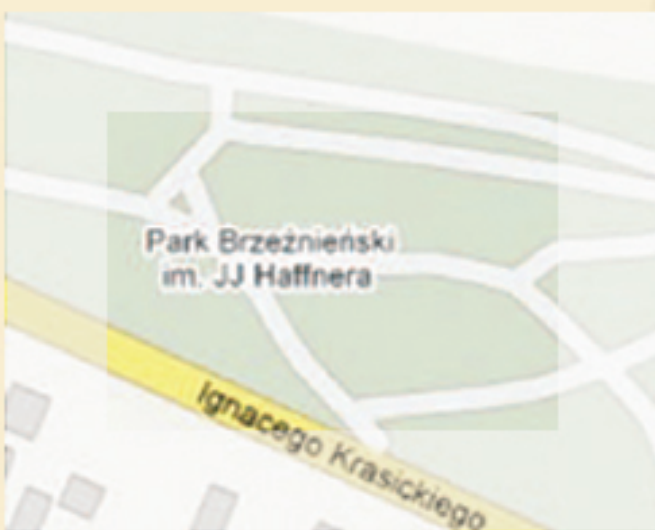
1. Jaka litera znajduje się na drugim skrzydle drzwi?

2. Jaka data widnieje na pierwszym domu na tej ulicy?

3. Z której strony tego domu zamurowano wejście?

4. Jaki numer ma dom z tym kwiatkiem?

5. Jaki napis towarzyszy tej dacie?

Owocnych poszukiwań życzy:

z partnerami:

teatr wybrzeże

Brzeźno - „Perła Bałtyku”

W przyszłym roku Brzeźno obchodzi dwustulecie. Niegdyś te tereny należały do Klasztoru oliwskiego. Cystersi założyli tu w XII w. miejsce połowowe, które dało początek wiosce rybackiej. Cenione za smak gatunki ryb: łosoś, jesiotr i śledź trafiały stąd do klasztornej kuchni. Przez wieki zmieniali się właściciele tych ziem. Różne armie przychodziły i odchodziły. Rybacy jednak niezmiennie codziennie wypływali na połów, tak jak ich ojcowie, dziadkowie i pradziadkowie. Miejscowość pozostała rybacką osadą niezależnie od zawirowań historii, ale do czasu... Na początku XIX w. dostrzeżono, że piaszczysta plaża wychodząca na wody Zatoki Gdańskiej może być świetnym miejscem wypoczynku. Wtedy zaczęto przekształcać Brzeźno w pierwszy nad zatoką gdańską kurort nadmorski. Günter Grass pisał o nim w „Psich latach”: „miłe kąpielisko od tysiąc osiemset dwudziestego zdrojowisko nadmorskie - z przycupniętą wioską rybacką i zwieńczonym kopułą Domem Zdrojowym”, z pensjonatami „Germania”, „Eugenia” i „Elza”, z niewysokimi wydrami i nadbrzeżnym laskiem, z łodziami rybackimi i trzydziestoczęściowymi łazienkami, ze strażnicą Niemieckiego Towarzystwa Ratowniczego i czterdziestoosmiometrowym mołem - leżało dokładnie pośrodku między Nowym Portem a Jelitkowem na brzegu Zatoki Gdańskiej” (za: Nocny, str. 132, 2004 r.).

Od czasu utworzenia uzdrowiska Brzeźno było najważniejszym nadmorskim kurortem. Co roku odwiedzało go kilka tysięcy więcej kuracjuszy i turystów niż Sopot. Po II wojnie światowej urok Brzeźna przygasł: część budowli zostało spalonych, a wody zatoki były zbyt zanieczyszczone by zachęcać do kąpeli. Zbudowano nowe bloki i domy, które sprawiły, że dziś Brzeźno to przede wszystkim dzielnica mieszkalna. My jednak przyjrzyjmy się śladom jej poprzednich wcieleni.

1. Wraz ze zmianą charakteru Brzeźna z osady rybackiej na modny kurort, zaczęły się w nim pojawiać wille zamożnych i znanych gdańszczan. Przy ulicach Gdańskiej, Sterniczej i Krasickiego powstały piękne ceglane domy. Mają one do dziś charakter eklektyczny, czyli łączący różne elementy stylów architektonicznych. Obok drewnianych elementów o cechach sztuki ludowej mamy też dekoracje z kamieni i wieżyczki. Dom, do którego należą te drzwi, znajduje się na liście zabytków województwa pomorskiego. Przed laty zbudowany był dla jednej rodziny.

Po II wojnie światowej służył jako sierociniec dla dzieci przybyłych ze Wschodu. Później mieściła się tu szkoła zawodowa, następnie przychodnia lekarska, a obecnie od 1979 r. Dzienny Dom Pomocy Społecznej. Warto też podążając ulicą Gdańską spojrzeć na domy pod numerami: ósmym, piętnastym i siedemnastym. Do domów przy ulicy Krasickiego wrócimy później.

2. Teren całego Pomorza jest związany z rybołówstwem. Przed wiekami bazą przetwórstwa był Gdańsk. Wędzone, suszone i solone ryby wywożono w głąb Polski i do Czech. Kiedyś całe rodziny zajmowały się odławianiem ryb i ich sprzedażą. Obecnie większość rybaków nie pracuje już na własną rękę, zatrudnieni są w przedsiębiorstwach połowowych i przetwórczych. Czasami

jednak można jeszcze spotkać w Brzeźnie lub Jelitkowie rybaka sprzedającego świeży połów z kutra.

Domy rybackie miały najczęściej konstrukcję szkieletową. Wypełniano ją cegłami i kryto strzechą. Większość z nich już dawno przebudowano. Spróbujmy jedna na brukowanych uliczkach poszukać charakterystycznych parterowych, prostych domów o dwuspadowym dachu lub tych bogatszych z rozbudowanym drewnianym poddaszem.

3. Ta budowla to „nowy” Dom Zdrojowy. Pozostałość po pięknej przeszłości najstarszego gdańskiego kąpieliska. Pierwszy dom zdrojowy założył w Brzeźnie doktor Jan Jerzy Haffnera prawie dwieście lat temu.

Wyobraźmy sobie, że czas się cofnął. Jest początek XX w. Stoimy w dawnym ogrodzie koncertowym. Przed nami pensjonat połączony z zakładem leczenia naturalnego słynący z najwyższego komfortu: jest w nim elektryczność i telefon. Obok przechadzają się plażowicze w pasiastych kostiumach, wężacy ratownicy, panie w kwiciastych sukienkach, słomkowych kapeluszach i płóciennych pantoflach. Słychać łopot dwunastu

flag miast nadbałtyckich zawieszonych na dwunastu masztach mola.

Odwiedzający podążają do zakładów kąpielowych. Kobiety - do wschodniego, a mężczyźni - do zachodniego. Ci, którzy nie lubią zimnych kąpeli udają się do pomieszczeń Domu Zdrojowego. Tam przygotowuje się dla nich ciepłe kąpiele morskie. Można też spróbować kąpeli bagiennej, piaskowej, w wyciągu z igieł świerkowych i innych medycznych kuracji. A może mielibyście ochotę popłynąć żaglówką lub parowcem? Zagrać w krykieta, czy tenisa w parku zdrojowym? Polecamy też wędrowki do pobliskich dolin oliwskich. I jak? Chcielibyście być tutaj sto lat temu?

4. Przed nami przykład połączenia nowoczesności i fantazji pani Schmidt, nazywanej Komandorową Pilotów. Przydomek zawdzięcza ona zawodowi drugiego męża, który był komandorem pilotów. Ta zamożna mieszcanka i oryginalna kobieta sama zaprojektowała ten dom o podwójnych drzwiach i oknach oraz ciekawych drewnianych wykończeniach. Z tyłu

umieściła ogród zimowy, a w jednym z pokoi - drąg dla papug.

Aby jednak zrozumieć wagę samodzielności pierwszej właścicielki domu warto poznać trochę historii. Na początku XX w. kobiety były wciąż postrzegane jako podrzędne wobec mężczyzn. W wielu krajach odmawiano im prawa do edukacji, głosowania, a nawet decydowania o swoim życiu. W Anglii, jeszcze pod koniec XIX wieku istniała możliwość sprzedania własnej żony. W połowie XIX wieku w Anglii i Stanach Zjednoczonych zrodził się ruch kobiet walczących o prawa wyborcze. Nazywano je sufrażystkami od angielskiego słowa suffrage: prawo głosowania. Wywalczyły one m.in. pierwsze na świecie prawa kobiet do głosowania w amerykańskim stanie Wyoming w 1869 r. W Polsce to prawo przyznano kobietom po Odzyskaniu Niepodległości, w 1918 r. Suфраżystki dały początek innym ruchom feministycznym, czyli walczącym o równouprawnienie kobiet i mężczyzn. Kiedy o tym pamiętamy, zaprojektowanie i wybudowanie własnego domu przez kobietę pod koniec XIX w., było nie lada wyczynem.

5. UWAGA: Aby znaleźć datę trzeba szukać na zewnętrznych ścianach bunkra.

Teren Brzeźna był też ważnym obszarem w systemie obronnym Gdańska. Zbudowano tu pod koniec XIX w. trzy „nowoczesne” budowle obronne: fort przy jeziorze Zaspą, baterię wiejską i baterię plażową. Znajdujemy się przy resztkach tej ostatniej, której datę budowy już znamy. Składały się na nią betonowe schrony amunicyjne i cztery działa kalibru 150 mm. Dla zamaskowania wokół umocnień posadzono krzewy i drzewa, a cały teren otoczono drutem kolczastym. Baterię rozbroiły oddziały brytyjskie po I wojnie światowej.

Dziękujemy za wspólny spacer i zapraszamy w przyszłym miesiącu do odkrywania z nami kolejnego zakątka Gdańska.

Autorka : Małgorzata Kmicińska

Podziękowania dla Przewodnika po Gdańsku p. Jolanty Bielawskiej.

Bibliografia:

Izewska, T. i Kobierowska D. (2000). *Miasto jak Ogród*. Cz. II . Gdańsk: Polski Klub Ekologiczny Okręg Wschodnio-Pomorski.

Januszajtis A. Jujka, Z. (2003). *Z uśmiechem przez Gdańsk*. Gdańsk: Muzeum Historyczne Miasta Gdańsk.

Nocny, W. (2004). *Brzeźno. Najstarsze kąpielisko Wybrzeża Gdańskiego*. Gdańsk: Wyd. Oskar.

Popularna Encyklopedia Powszechna. Tom 5 i17. Kraków 1997: Wyd. Fogra.
http://pl.wikipedia.org/wiki/Prawo_wyborcze_dla_kobiet